

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Filmalkotás címének és betűtípusának felhasználása más termék reklámozására

Ügyszám: SZJSZT 26/2003

A megbízó által feltett kérdések:

1. A ... üdítőitalt hirdető reklámokban alkalmazott „A GYÜMÖLCSÖK URA – A HÁROM TORONY” felirat grafikája sérti-e a New Line Productions, Inc. „THE LORD OF THE RINGS – THE TWO TOWERS” illetőleg magyarul „A GYŰRŰK URA – A KÉT TORONY” filmcímének jellegzetes grafikai kialakításához fűződő szerzői jogokat, e tekintetben jogosulatlan átdolgozásnak minősül-e, tekintettel arra, hogy a grafika alkalmazásához a New Line Productions, Inc. nem adott engedélyt?

Ha igen, akkor miért?

2. Magának a „A GYÜMÖLCSÖK URA – A HÁROM TORONY” szlogennek az alkalmazása írásmódtól függetlenül minősül-e a szerzői jogi védelem alatt álló „A GYŰRŰK URA – A KÉT TORONY” filmcím jogosulatlan felhasználásának tekintettel arra, hogy „A GYÜMÖLCSÖK URA – A HÁROM TORONY” szlogen használatához a New Line Productions, Inc. nem adott engedélyt?

Ha igen, akkor miért?

3. Szerzői jogi szempontból van-e egyéb olyan körülmény, amely problematikussá teszi a ... üdítőitalt hirdető reklámban alkalmazott „A GYÜMÖLCSÖK URA – A HÁROM TORONY” jellegzetes betűtípussal írt feliratot a jelen ügyben?

Az eljáró tanács előzetes véleménye:

Irányadó jogforrások: A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1. § (2) bekezdése szerint „szerzői jogvédelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy a törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása.” Az 1. § (21) bekezdésének h) pontja szerint ilyen alkotásnak minősül különösen és többek között „a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve”. Az 1. § (8) bekezdés előírja, hogy „Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogvédelemnek.” 16. § (2) „A szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is”.

A szerzői jogvédelem tárgyát meghatározó nemzetközi jogforrások: Az 1886. évi Berni Unió Egyezmény hatályos 2. cikke szerint „az irodalmi és művészeti művek megjelölések az irodalom, a tudomány és a művészet terén felöllelnek minden alkotást, bármi legyen is a kifejezés módja vagy alakja ...” (A hiteles francia szövegnek megfelelő

fordítás.) A WIPO 1996. évi Szerzői Jogi Szerződésének 2. cikke szerint „A szerzői jogvédelem kifejezésekre, nem pedig ötletre, eljárásokra, működési módszerekre, illetve matematikai koncepciókra, mint olyanokra terjed ki.”

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. „A GYÜMÖLCSÖK URA – A HÁROM TORONY” felirat grafikája nem sérti a New Lines Productions, Inc. szerzői jogát.

A „THE LORD OF THE RINGS – THE TWO TOWERS”, illetőleg magyarul „A GYŰRŰK URA – A KÉT TORONY” filmcím betűinek grafikai megformálása nem minősül eredeti szellemi alkotás kifejezésnek. Új betűtípusok kialakításához egyrészt kevés lehetőség van az adott betűjelek sajátos megváltoztatására, másrészt bármely betűtípussal akárhány eredeti mű kifejezése formázható anélkül, hogy új mű keletkezne. Ezért a betűtípusokat önmagukban nem védik az európai kontinentális nemzeti szerzői vagy ipari mintaoltalmi jogok. Sajátos nemzetközi jogvédelmük bevezetésére történt ugyan kísérlet 1973-ban, a tipografált betűk védelméről és letétbe helyezéséről akkor megszövegezett Bécsi Egyezmény azonban nem került megerősítésre. Az angol jog is csupán a kiadványok tipografált elrendezését védi, szükségképpen csak „fac simile” másolásukkal szemben. A szóban forgó esetben egyébként a magyar szöveg nagyobb részt olyan betűket alkalmaz, amelyek az angol címben nem is szerepelnek.

Megjegyzendő, hogy a fenti szabályozás nem zárja ki betűformákra építő eredeti grafikai alkotás lehetőségét (pl. sajátos initialé formájában), adott esetben azonban nincs ilyenről szó. A nagy- és kisbetűk egymáshoz képest való elhelyezkedése (a szókezdő nagybetűknek a kiskapitálisok alá és fölé nyújtása) sem tekinthető eredetinek, mivel ez a reklámgrafikában szokványos megoldás, így éppen a sérelmezett plakáton az üdítőital csomagolásán alkalmazott ... jelölés esetében is.

Ad 2. A gyümölcsipari reklámszlogen nem minősül a filmcím szerzői jogot sértő felhasználásának vagy adaptációjának.

Már az angol cím sem tekinthető a jelzett műtől függetlenül is eredeti írói alkotásnak és annak magyar fordítása szükségképpen még kevésbé az. Egyszerű birtokos- és számnévi jelzős kapcsolatok alkalmazása valamely eredeti mű tartalmára utalás céljából igen elterjedt (pl. „A legyek ura”, „Két szomszédvár”). A szóban forgó esetben ráadásul nem az eredeti cím átvételéről és megjelenítéséről, hanem az abban kifejezésre jutó, önmagában nem védett szövegezési fordulat új összefüggésben és eltérő tartalommal való alkalmazásáról van szó.

Ad 3. A szerzői jogi címvédelem lehetőségének elestével felmerülhet a kérdés, hogy a nagysikerű filmre emlékeztető reklámszlogen alkalmazása nem ütközik-e tisztességtelen piaci magatartás tilalmába és nem sérti-e a filmszerzők és filmet forgalmazók jó hírnévhez fűződő érdekeit. Valamely mű címének bitorklása akkor is jogszabályba ütközhet, ha szerzői jogilag nem védett ugyan, de más műre vonatkozó alkalmazása

valamely versenytárs vagy áruja vonatkozásában összetéveszthetőséget, a jelölt műre nézve a fogyasztók megtévesztését eredményezheti. Jelen esetben azonban a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1996. évi CXXXVIII. törvény (Tpv.) sem pótolhatja a szerzői jogvédelem hiányát, sem a Tpv. 2. §-a (generálklauzula), sem 6. §-ának különös szabálya útján. A játékfilm forgalmazói és a ... termékek terjesztője nem állnak versenyben, és nem is azonos termékfajtáról van szó. Noha az üdítőital plakát szöveg-fordulata a fogyasztók nagy részében felidézheti a „Gyűrűk ura” című filmterméket is, egyrészt nem annak a címét veszi át, másrészt kifejezetten gyümölcstermékekre utal és egyéb vonatkozásban sem alkalmas arra, hogy a három ... termék, illetőleg a közismert játékfilm fogalmazójának azonosságát sugallja, vagy hogy akár az utóbbi, akár a fogyasztók törvényes érdekeit veszélyeztethesse.

Budapest, 2003. szeptember 30.

Dr. Boytha György
a tanács elnöke

Marácziné Dr. Mann Judit
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja